

STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA

Komenského 16, 082 71 Lipany

METODICKO - DIDAKTICKÁ PRÍRUČKA

Predmet: Vlasová kozmetika

Operačný program:	OP Vzdelávanie
Programové obdobie:	2007 – 2013
Prijímateľ:	Stredná odborná škola, Komenského 16, Lipany
Názov projektu:	Modernými metódami vzdelávania k rozvinutej spoločnosti
Kód ITMS projektu:	26110130628
Vypracovala:	Bc. Marta Bujňáková

**Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ**

1.1 Praktické vyučovanie

Dôležitým aspektom prípravy nielen na stredných odborných školách, ale aj konzervatóriách, je praktické vyučovanie, ktoré sa vykonáva v skupinách. Praktické vyučovanie sa realizuje v strediskách praktického vyučovania, ktoré patria škole, ale môže prebiehať aj mimo neho a to napríklad v nemocniciach a iných zdravotníckych zariadeniach, firmách a pod. Podľa školského zákona poznáme tri hlavné formy praktického vyučovania:

1. Odborný výcvik
2. Odborná alebo umelecká prax
3. Praktické cvičenie

Podľa § 43 zákona 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa uvádza, že: „Právnické osoby a fyzické osoby, ktoré zabezpečujú praktické vyučovanie, sú povinné utvárať podmienky na jeho výkon a plniť povinnosti ustanovené osobitným predpisom“ (zákona č. 245/2008 Z.z.). Nie je povinné, aby praktické vyučovanie bolo prevádzané výlučne len strednými odbornými školami v strediskách, ktoré sú uvedené vyššie. Praktické vyučovanie môžu vykonávať aj také osoby, ktoré nie sú majstrami odborného výcviku ani inými pedagogickými pracovníkmi na danej škole. Podmienkou však je, aby pracovali v oblasti, ktorá je v súlade s odborom, ktorý jednotlivý žiak študuje. Aby nedošlo k nenaplneniu cieľov výchovy a vzdelávania školy, ktoré sú stanovené podľa školského vzdelávacieho programu, a aby sa nenarušil priebeh odborného výcviku, musí riaditeľ školy uzatvoriť dohodu, ktorá podľa § 43 zákona 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení neskorých predpisov obsahuje:

- „a) druh činností, ktoré budú žiaci vykonávať pri praktickom vyučovaní,
- b) miesto konania praktického vyučovania,
- c) časový rozvrh praktického vyučovania,
- d) dĺžku a deň začatia praktického vyučovania,
- e) počet žiakov, ktorí sa zúčastnia na praktickom vyučovaní,
- f) pracovné a hygienické podmienky (ubytovacie a stravovacie podmienky, poskytovanie výstroja, náradia a osobných pracovných prostriedkov),
- g) opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri praktickom vyučovaní,
- h) počet majstrov odbornej výchovy a inštruktorov.“ (zákona č. 245/2008 Z.z.)

Odborná alebo umelecká prax

Podľa vyhlášky ministerstva školstva tento predmet praktického vyučovania sa môže vyučovať aj počas školských prázdnin. Ak k tomu dôjde, riaditeľ školy určí počet dní, kedy sa môže v mesiaci jún ukončiť vyučovanie skôr. Počet skrátenia vyučovacích dní zodpovedá počtu dní odbornej praxe, na ktorú budú žiaci chodiť počas školských prázdnin. Umelecká prax zahŕňa nadobúdanie vedomostí a zručností v hudobnej, výtvarnej, literárno-dramatickej, tanečnej a inej umeleckej oblasti. Žiaci sa tu učia hrať na rozličné hudobné nástroje, učia sa texty, skúšajú rôzne herecké role, maľujú podľa predlohy, alebo využívajú svoju predstavivosť a fantáziu a pod. Taktiež sa učia historický priebeh v jednotlivých odboroch o tvorcoch, umeleckých štýloch a i.

Praktické cvičenie

Takáto forma praktického vyučovania sa sústreďuje na overenie a prehĺbenie teoretických poznatkov a na získavanie technologických, technických, ekonomických, zdravotných a iných zručností a nácvikov. (Obdržálek, Horváthová, 2009)

1.2 Odborný výcvik

Odborný výcvik je príprava žiakov na budúce povolanie. Je to výchovná a vzdelávacia činnosť, ktorá je riadená cieľavedomým spôsobom pod vedením majstrov odbornej výchovy. Žiaci si osvojujú základné pracovné zručnosti a návyky pre výkon v odbore pre ktorý sa pripravujú.

V súčasnosti odborný výcvik nie je len o nácviku manuálnej pracovnej činnosti, ale tým, že v súčasnosti preniká do odborného výcviku veda a technika, žiaci sa učia teoretické poznatky o technike, ale aj o technológiách a organizácii práce. Cieľom odborného výcviku je prakticky pripraviť žiakov, v súlade s požiadavkami stanovenými charakteristikou učebného odboru kvalifikovaných odborníkov, ktorí budú dobre plniť náročné služby v odbore. Výsledky, ktoré žiaci dosahujú počas odborného výcviku, sú najdôležitejším meradlom pripravenosti žiaka pre výkon budúceho povolania. (Krušpán, 1994)

Odborný výcvik nadväzuje na vedomosti žiakov získané v teoretickej príprave v škole, ktoré aplikujú v praxi. Dochádza k zlučovaniu všeobecných i odborných teoretických poznatkov, praktických zručností a návykov. Žiaci tieto poznatky realizujú na konkrétnom objekte alebo úlohách vo zvolenom odbore. Táto sústava teoreticko- praktických vedomostí,

zručností a návykov upresňuje a zlepšuje a zároveň zaručuje, že žiaci zvládnu praktické návyky v danom odbore. Žiaci môžu plniť svoje úlohy iba vtedy, keď je pri nich majster a keď čo najlepšie využívajú osvojené teoretické poznatky. Odborný výcvik sa odlišuje od iných vyučovacích predmetov tým, že poznávací proces žiakov je spojený s praktickou činnosťou v prevažnej väčšine s produktívnou prácou a tým sa podieľajú na tvorbe materiálnych hodnôt. (Čadílek, Loveček, 2005)

„Odborný výcvik musí byť cieľavedome zameraný na výchovu žiakov. Má byť realizovaný na konkrétnych úlohách daného odvetvia výroby. Organizácia a metódy odborného výcviku musia viesť k aktívnemu rozvíjaniu tvorivých schopností žiakov. Plnenie týchto úloh je podmienené rešpektovaním nasledovných požiadaviek:

1. dôsledne dodržiavať učebné osnovy vyučovacieho predmetu,
2. produktívnou prácou umožniť žiakom osvojiť si také činnosti učebného odboru, ktoré sú nevyhnutné pre výkon svojho budúceho povolania,
3. koordináciou práce majstrov odbornej výchovy s prácou ostatných výchovných pracovníkov, najmä však učiteľov odborných predmetov, umožniť žiakom samostatne a tvorivo využívať teoretické vedomosti pri riešení praktických úloh v odbornom výcviku,
4. vhodným výberom učebnej práce a úloh v odbornom výcviku viesť žiakov k tvorivej práci a trvalo upevňovať ich vedomosti a zručnosti.,, (Krušpan, 1994, s.12)

Ak chceme vo vyučovacom procese docieľiť, aby si žiaci počas odborného výcviku rozvíjali tvorivé schopnosti, musíme dodržiavať určité zásady, ktoré sú spojené s dodržiavaním učebných osnov.

1 Ciele a zásady výchovy a vzdelávania

1.1 Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania

Cieľ sa označuje ako dokonalá predstava toho, čo sa má dosiahnuť po jeho naplnení. Môžeme ho chápať aj ako zámer dosiahnuť potrebnú mieru vopred stanovených požiadaviek vo výchove a vzdelávaní a vedieť ich uplatniť v konkrétnej životnej praxi. Cieľ je dôležitým prvkom vo vyučovaní aj vo výchove, vymedzujú výber metód, obsahu, organizačných foriem i materiálnych prostriedkov. Všeobecné ciele sa musia vymedziť a konkretizovať pre rôzne oblasti a etapy výchovy a vzdelávania. Z toho vyplýva, že usporiadanie cieľov výchovy a vzdelávania vytvára hierarchiu, ktorá sa dá zobrazit' v podobe pyramídy na vrchole ktorej je všeobecný cieľ – plnohodnotná osobnosť človeka. V tejto hierarchii sú nižšie ciele podriadené vyšším. Nižšie ciele musia byť rozvinuté a konkretizované, aby sa vyššie ciele mohli uskutočniť.

Všeobecnými cieľmi výchovy a vzdelávania podľa MŠ SR, ktoré vychádzajú z § 4 zákona č. 245/2008 Z.z o výchove a vzdelávaní sú:

- „a) umožniť dieťaťu alebo žiakovi získať vzdelanie podľa tohto zákona,
- b) získať kompetencie, a to najmä v oblasti komunikačných schopností, ústnych spôsobilostí a písomných spôsobilostí, využívania informačno-komunikačných technológií, komunikácie v štátnom jazyku, materinskom jazyku a cudzom jazyku, matematickej gramotnosti, a kompetencie v oblasti technických prírodných vied a technológií, k celoživotnému učeniu, sociálne kompetencie a občianske kompetencie, podnikateľské schopnosti a kultúrne kompetencie,
- c) ovládať anglický jazyk a aspoň jeden ďalší cudzí jazyk a vedieť ich používať,
- d) naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy a navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť,
- e) rozvíjať manuálne zručnosti, tvorivé, umelecké psychomotorické schopnosti, aktuálne poznatky a pracovať s nimi na praktických cvičeniach v oblastiach súvisiacich s nadväzujúcim vzdelávaním alebo s aktuálnymi požiadavkami na trhu práce,
- f) posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- g) získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- h) pripraviť sa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,
- i) naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť a celoživotne sa vzdelávať, pracovať v skupine a preberať na seba zodpovednosť,
- j) naučiť sa kontrolovať a regulovať svoje správanie, starať sa a chrániť svoje zdravie vrátane zdravej výživy a životné prostredie a rešpektovať všeľudské etické hodnoty,
- k) získať všetky informácie o právach dieťaťa a spôsobilosť na ich uplatňovanie.“(<http://www.minedu.sk/data/att/4593.pdf>)

Ciele výchovy a vzdelávania sú usporiadané takto:

1. všeobecné ciele,
2. čiastkové ciele
3. špecifické ciele vyučovacieho procesu

Všeobecné ciele nám pomenúvajú také kompetencie, ktoré by mal žiak nadobudnúť počas vzdelávania. Je to pomenovanie toho, čo si majú osvojiť, aby si spoločnosť zachovala, rozvíjala a zdokonaľovala svoju kultúru. Všeobecné ciele by mali systematicky a cieľavedome rozvíjať schopnosti komunikovať, riešiť problémy, tvorivosti, motivácie k zdokonaľovaniu sa, schopnosti prevziať zodpovednosť, prispieť k ekonomickému napredovaniu spoločnosti, vedieť sa orientovať vo veľkom množstve informácií. Pomenovanie týchto cieľov, by malo majstrom a učiteľom slúžiť iba ako taká základná orientácia, ktorá ešte dovoľí ešte iné stvárnenie

1.2 Špecifické ciele

Takéto ciele by mali definovať stav osobnosti, správania sa žiaka, ktorý má dosiahnuť na konci vyučovacieho procesu, t.j. čo konkrétne sa má žiak naučiť, čo konkrétne má vedieť(ktoré vedomosti, zručnosti, návyky, postoje, schopnosti, kompetencie si má osvojiť, do akej hĺbky a za akých podmienok).“(Turek, 2008, s. 49)

Je dôležité, aby tieto ciele boli pomenované presne, pretože môže dôjsť k tomu, že sa ciele nenaplnia z toho dôvodu, lebo nie je jasné v akom rozsahu a na akej úrovni má byť učivo, ktoré sa majú žiaci naučiť. Preto sa odporúča používať aktívne slová ako napríklad definovať, napísať, nakresliť. Učiteľ by mal vedieť, ktorú kompetenciu počas vyučovacej hodiny u žiaka ide rozvíjať a na tomto základe musí určiť cieľ.

Tieto ciele môžeme rozdeliť na:

- **kognitívne (poznávacie):** tento cieľ definujeme vtedy ak hovoríme o osvojovaní poznatkov, teda oblasť vedomostí, intelektuálnych zručností a schopností. Nazývajú sa aj vzdelávacie ciele, pretože sú dôležité pri vzdelávaní,
- **afektívne (postojové):** patrí tu citová oblasť, utváranie postojov sociálno-komunikačných zručností a vytváranie hodnotovej orientácie žiakov. Dosiahnutie týchto cieľov nám pomáha pri výchove, preto ich nazývame aj výchovné ciele,
- **psychomotorické (výcvikové):** popisujú nadobudnutie motorických zručností a návykov za účasti psychických procesov (napr. Pri telesnom pohybe, obsluha stojov, kreslenie, písanie, manipulácia s prístrojmi), osvojenie si týchto zručností si žiada nervovo svalovú koordináciu. Keďže tieto zručností prevládajú na odbornom výcviku, nazývajú sa tiež výcvikové ciele. (Krušpán, 1994)

Požiadavky na špecifické ciele

Ak chceme, aby sa správne určovali ciele vyučovacieho procesu, tak musia spĺňať požiadavky, ktoré sú dôležité.

Ako uvádza Turek (2008) tieto požiadavky môžeme rozdeliť do niekoľkých skupín: **konzistentnosť:** nižšie ciele sú podriadené vyšším. Ciele , ktoré sú uvedené v plánoch výchovno-vzdelávacej činnosti sa podriaďujú cieľom v učebných osnovách.

primeranosť: prispôsobenie požiadaviek, ktoré sú vyjadrené cieľmi a možnosťami a schopnosťami žiakov i učiteľov, s reálnymi podmienkami vyučovacieho procesu,

vyjadrenie v pojmoch výkonov žiakov: cieľ má popisovať konečný stav, ktorý má byť dosiahnutý, t. j. zmeny v osobnostiach detí, (v oblasti vzdelávacej hovoríme vedomostiach, zručnostiach, postojoch. Cieľ nemá vyjadrovať pomenovanie činností učiteľa (napr: oboznámiť žiakov z vlastnosťami a funkciami vlasu). Pri kontrole výsledkov nebudeme zisťovať či učiteľ oboznámil deti s vlastnosťami a funkciami vlasu, ale deti i na základe pozorovania a praktických skúseností dokážu opísať, pomenovať, zdôvodniť vlastnosti a funkcie vlasu,

jednoznačnosť: cieľ musí byť sformulovaný takými slovami, ktoré nepripúšťajú viacznačný výklad ich zmyslu ani žiakmi ani učiteľmi,

kontrolovateľnosť, merateľnosť: definovanie cieľa tak, aby dovolil porovnať dosiahnuté výsledky so stanovenými cieľmi a rozhodnúť, do akej miery sa ciele dosiahli, rešpektovanie taxonómie cieľov: aby sa dosiahli rôzne úrovne učenia sa musia sa správne naformulovať ciele. (Turek, 2008)

1.3 Kľúčové kompetencie

Podľa štátneho pedagogického ústavu (www.statpedu.sk) sú kľúčové kompetencie viac ako len vedomosti a zručnosti.

1. Komunikatívne a sociálno-inetakčné spôsobilosti

Sú dôležité nato, aby žiaci získavali ďalšie vedomosti, zručnosti, postoje a hodnotovú orientáciu. Najmä tie, ktoré sú potrebné pre spoločenský život. Je dôležité, aby žiak rozumel odbornému prejavu zo strany druhých. Po nadobudnutí tejto kompetencie musí žiak vedieť komunikovať zreteľne a kultivovane, formulovať svoje myšlienky zrozumiteľne a súvisle a v písomnom prejave jazykovo správne. Mal by pochopiť výhody ovládania cudzích jazykov, ktoré sú potrebné aj pri spoločenskom, životnom a pracovnom uplatnení. Mal by vedieť využívať svoje vedomosti pri riešení problémových situácií, ovládať prácu s príručkami, učebnicami, odborným textom, ovládať počítač a iné informačno-komunikačné technológie, rozvíjať svoju tvorivosť a i.

2. Intrapersonálne a interpersonálne spôsobilosti

Žiak nadobúda schopnosti, ktoré dosahuje za pomoci zapájania sa do spoločnosti. Mal by byť osobnosťou, ktorá dokáže byť samostatná, má svoj názor, dokáže sa zdokonaľovať a udržiavať úroveň zručnosti. Žiak by mal usmerniť svoje správanie, pracovať na svojom vzdelávacom raste, udržiavať medziľudské vzťahy, mal by vedieť pracovať v tíme, či zodpovedať za svoje rozhodnutia a za rozhodnutia skupiny, ktorú riadi, mal by dbať o svoje zdravie, rešpektovať názor iných ľudí, uznávať ľudské práva a slobody. Žiak po ukončení štúdia musí objektívne určiť svoje možnosti, predvídať následok svojho konania v rôznych situáciách, musí určiť deficit v učení, pracovných výkonoch, určiť si cieľ a prvenstvo podľa svojich schopností, reagovať na hodnotenie svojho vystupovania zo strany iných ľudí, prijímať radu a kritiku, plniť plán úloh smerujúci k daným cieľom a snažiť sa ich vylepšovať formou využívania sebakontroly a vlastného rozhodovania, overiť získané poznatky, posudzovať názory a správanie druhých, dodržiavať osobnú zodpovednosť a dosiahnuť spoločný cieľ v pracovnom kolektíve, pracovať v tíme a podieľať sa na realizácii spoločných pracovných činností, prijímať a zodpovedne plniť zadané úlohy.

3. Schopnosť tvorivo riešiť problémy

Žiak takéto schopnosti využíva na určenie problémov, na ich rozbor a určenie účinných postupov. Sú to schopnosti, ktoré sa využívajú pri riešení problémov pri neprispôsobivej spoločnosti. Žiak musí vedieť určiť a správne posúdiť dopad napríklad na životné prostredie, alebo dopad na duševné či telesné zdravie. Čiže sú to schopnosti, ktoré na základe získaných informácií, dávajú možnosť určiť riešenie daných problémov, alebo danej situácie. Žiak by mal dokázať nadobudnuté znalosti zúročiť v osobnom živote a povolani. Žiak po ukončení štúdia by mal vedieť pochopiť úlohu, ktorá mu bola zadaná, určiť podstatu problému a vedieť navrhnúť viaceré alternatívne riešenia danej situácie (problému). Mal by tiež dokázať overiť správnosť zvoleného riešenie problému.

4. Podnikateľské spôsobilosti

Na základe podnikateľskej spôsobilosti vznikajú nové pracovné miesta, ľudia môžu skúsiť podnikat' vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť, učia sa prispôbiť sa zmenám. Žiak po ukončení štúdia by sa mal ďalej vzdelávať, pochopiť význam toho, že celý život by sa mal učiť novým veciam, mal by k svojmu vzdelávaniu využívať informačné zdroje, vrátane cudzích skúseností, oceňovať svoj úspech vo vzdelávaní sa, poznať ďalšie možnosti vzdelávania sa, mal by mať prehľad o informáciách na trhu práce, komunikovať s možnými zamestnávateľmi, byť schopný sebareflexie, dokázať vyhľadávať a posudzovať podnikateľské príležitosti.

5. Spôsobilosť využívať informačné technológie

Spôsobilosti v tomto znení napomáhajú rozvíjať žiakom základné zručnosti pri práci s počítačom, internetom. Sú to také schopnosti, ktoré umožňujú žiakom osobnostný rast, vlastné učenie a výkonnosť v práci. Žiak je schopný komunikovať elektronickou poštou, využívať prostriedky offline a online komunikácie, evidovať a triediť informácie tak, aby ich mohol využívať pri práci a tiež dokáže chrániť informácie pred znehodnotením alebo inou manipuláciou s nimi.

6. Spôsobilosť byť demokratickým občanom

Aby žiaci dokázali prispieť k zvyšovaniu spoločenskej úrovne, musia žiť plnohodnotným sociálnym životom a pri tom im pomáhajú tieto spôsobilosti. Keď žiaci

získajú schopnosti, tak dokážu zdokonaľiť svoj osobnostný rast, pre prácu v kolektíve, prijímajú zodpovednosť za vlastnú prácu a prácu ostatných. Dokážu rozvíjať svoje schopnosti ako je empatia, tolerancia, rešpektovanie práv a slobôd, súcť a i. Taktiež sa dokážu orientovať sa v problematike nerovnomerného hospodárskeho rozvoja, etnických, rasových a náboženských konfliktov, terorizmu. Chápe pojmy ako je spravodlivosť, ľudské práva a zodpovednosť. Pochopia dôležitú hodnotu života, ktorá je zodpovednosť za vlastný život a podieľať sa na zodpovednosti a ochrane života iných.

1.4 Taxonómia cieľov v psychomotorickej oblasti podľa M. Simpsona

Táto taxonómia je podľa Bajtoša (1997) vhodná pre vyučovanie odborných predmetov a odborný výcvik. Podľa M. Simpsona poznáme sedem kategórií úrovní psychomotorických cieľov.

Vnímanie činnosti, zmyslová činnosť: podľa nášho názoru a vlastných skúseností môžeme posúdiť, že táto činnosť je v oblasti služieb jednou z dôležitých činností, ktoré sú potrebné nato, aby boli potreby zákazníka uspokojené. Pretože táto kategória poukazuje nato, že žiak dokáže používať zmyslové orgány. Na základe používania týchto zmyslov, žiak dokáže posúdiť vhodnosť a správnosť činností, získa predstavu o budúcej motorickej činnosti.

Príklady z praxe:: Žiak má na základe zmyslového vnímania rozpoznať poruchu strojčeka podľa jeho zvuku. Na základe hmatu a zraku žiak urobí diagnostiku vlasov a na jej základe určí správny technologický postup.

Pripravenosť na činnosť: Žiak je po psychickej, fyzickej a emocionálnej stránke schopný urobiť nejakú činnosť. Ak žiak nie je po jednej z týchto stránok v poriadku, je pravdepodobné, že sa vyučovací cieľ nenaplní, pretože nebude schopný pozorne vnímať či už výklad alebo názornú ukážku, ktorú bude predvádzať majster odborného výcviku.

Príklady: Dodržať správny postup pri farbení vlasov. Na základe komunikácie a pohybov, ktoré urobí zákazník, určí typ zákazníka s ktorým pracuje.

Napodobňovanie činnosti, riadená činnosť: v tejto kategórii žiak napodobňuje úkony, ktoré boli predvedené majstrom. Žiak si môže viac krát zopakovať úkon, aby si osvojil správny spôsob jeho realizácie. Majster posudzuje správnosť vykonania úlohy podľa kritérií.

Príklady: Strihanie vlasov podľa ukážky. Zmerať tlak podľa návodu.

Mechanická činnosť, zručnosť: táto činnosť sa prevádza spoľahlivo, bezpečne, presne a zručne. Tieto činnosti sú menej zložité, ako vo vyšších kategóriách Simpsonovej taxonómie.

Príklady:.. Obsluhovať interaktívnu tabulu, sušiacu helmu, žehličku a i.

Komplexná automatická činnosť: pre vykonávanie tejto činnosti je dôležité, aby boli motorické aktivity koordinované, pretože táto zložitá činnosť sa vykonáva rýchlo, ľahko, bezchybne, presne, bez váhania a automaticky.

Príklady: Rýchlo a dobre vyúčtovať prevedený úkon s použitím registračnej pokladne. Správne odvážiť množstvo potrebnej farby a zmiešať ju s peroxidom vodíka podľa správneho pomeru.

Prispôsobovanie, adaptácia činnosti: pri problémovej situácii alebo pri zmenených podmienkach dokáže žiak pozmeniť, zmeniť, prispôbiť, zreorganizovať svoju činnosť.

Príklady: Pri anatomických anomáliách žiak zmení technologický postup strihania vlasov, aby ich neodkryl.

Tvorivá činnosť: žiak dokáže vytvoriť nový spôsob pohybovej činnosti, pričom v nových neznámych alebo problémových situáciách používa osvojené spôsoby činnosti.

Príklady: Navrhnuť novú módnú kolekciu. Naaranžovať a kombinovať doplnky na modelke. Vytvoriť nový strih vlasov.

1.5 Didaktické zásady uplatňované v praktickom výcviku

V didaktike nazývame pravidlá cieľavedomosti, efektívnosti, systematickosti didaktické zásady. Zásady vyučovania, v súlade s jednotlivými cieľmi výchovy a vzdelávania a v spojitosti so zákonitosťami vyučovacieho procesu, určujú charakter vyučovania. Didaktické zásady sa týkajú všetkých etáp vyučovacieho procesu, všetkých metód a foriem výchovno-vzdelávacích činností. Tieto princípy podľa ktorých sa riadi vyučovací proces, sú univerzálne a majú platnosť v rámci celého didaktického procesu. Pri aplikácii didaktických zásad,

musíme rešpektovať ich ucelenosť, systémovosť a to, že sú vzájomne popreplietané. Osvojenie základov vedeckého poznania vyžaduje vytvorenie jasných predstáv, správnych pojmov, vedomostí a zručností a to všetko si vyžaduje vhodné uplatnenie didaktických zásad spolu s modernizáciou vyučovacieho procesu. Didaktické zásady patria do tej kategórie, ktorá sa vyvíja v závislosti na vedecko-technickom a spoločensko-historickom rozvoji. Využitie týchto zásad vo výučbe ovplyvňuje celkové poňatie vyučovania i charakter sústavy vyučovacích metód. V súčasnej literatúre sa nachádzajú rôzne systémy didaktických zásad podľa jednotlivých autorov. V tejto práci dávame do popredia sústavu didaktických zásad, ktoré v súčasnej didaktike sa uvádzajú najčastejšie a majú úzku spojitosť s vyučovaním odborného výcviku. (Čadílek, Loveček, 2005)

1.5.1 Zásada uvedomelosti a aktivity

Medzi týmito dvomi zásadami je určitý vzťah. Pretože žiaci nemôžu byť aktívni ak nechápu preberané učivo, ale z opačného uhla pohľadu, zase nemôžu chápať učivo bez toho, aby boli aktívni pri poznávacom procese. Táto zásada je typická pre osvojovanie vedomostí a zručností. Vytvára kladný vzťah k učeniu. Vedomosti a zručnosti žiakov musia byť výsledkom ich samostatného myslenia za účasti majstra odbornej výchovy, ktorý ich riadi. Aby sa zásada uvedomelosti uplatnila, musí byť aktívna celá osobnosť žiaka, t.j. nielen rozumová stránka, ale aj citová a vôľová. Je preto nutné, aby sa žiak neučil bifľovaním, ale s porozumením a s úmyslom. Aby sa učil preto, lebo ho to zaujíma, je to jeho pranie a túžba. Žiak vo vyučovacom procese musí byť motivovaný a aktívny. Dôležitým faktom je, aby žiaci už v priebehu vyučovania pochopili učivo, aby uvedomelo vykonávali všetky teoretické i praktické činnosti a aby si uvedomovali zmysel a význam týchto činností. Ďalšou požiadavkou nato aby sa táto zásada naplnila je, aby rozumeli tomu čo sa učia, aby boli motivovaní za použitia vhodne zvolených učebných metód, prostriedkov a foriem. Výsledkom žiakovho uvedomelého prístupu k učeniu je, že vie aplikovať prebrané učivo do praxe a dokáže uviesť príklady alebo tvorivo riešiť zadané úlohy.

Turek (2008) uvádza, že ak dôjde k tomu, že si žiak učivo neosvojí, dochádza k formalizmu v jeho vedomostiach. Dokáže plynulo reprodukovat' učivo, ale nedokáže ho prakticky aplikovať. Ak chceme zabrániť formalizmu musíme uplatňovať princípy uvedomelosti a aktivity. Ak chceme správne chápať zásady uvedomelosti musíme viesť žiakov k samostatnosti, zodpovednosti, ale zodpovedný musí byť aj učiteľ, ktorý riadi, organizuje a kontroluje činnosť žiakov. Aktivitu najlepšie učiteľ zaistí tým, keď do vyučovania zapojí žiaka, jeho myslenie, vôľu, záujmy, city, fantáziu a abstrakciu. Veľkým

prínosom pre zvyšovanie aktivity žiakov je ak vykonávajú prácu samostatne, tým učiteľ docieľa to, že žiak sa naučí samostatne pracovať s technickou literatúrou. Dokáže využívať vedomosti z iných vyučovacích predmetov a aplikovať pri riešení danej odbornej úlohy.

Z praxe vyplýva, že žiaci nemôžu vykonávať činnosti súvisiace napríklad so strihaním, ak nechápu a nepoznajú techniky strihania vlasov a technologické postupy. Na druhej strane nemôžu si osvojiť tieto technologické postupy a techniky strihania vlasov, ak nevidia ako sa to prevádza.

1.5.2 Zásada názornosti

Ako uvádzajú Čadílek, Loveček (2005) zásada názornosti sa prejavuje tak, že žiaci si vytvárajú technické predstavy na základe zmyslového poznania skutočných predmetov, procesov a javov, pokiaľ možno bezprostredne priamo, alebo aspoň v názornom zobrazení. Názorné vyučovanie využíva už osvojené poznatky žiakov a vedie ich k aktivite, vzbudzuje u nich pozornosť a zapamätanie si učiva. J. A. Komenský označil túto zásadu názornosti za „zlaté pravidlo“ úspešného vyučovania.

Názorné ukážky sú pre žiakov vo vyučovacom procese zdrojom informácií, ľahšie dokážu pochopiť čo je správne a čo neprávne pri predvádzaní činností, zvyšujú záujem žiakov a motiváciu, rozvíjajú a upresňujú ich myslenie a predstavy. Je veľmi dôležité realizovať počas vyučovania technických a prírodovedných predmetov takzvanú materiálnu činnosť žiakov. Pri materiálnej činnosti si žiaci majú možnosť vytvoriť konkrétne predstavy, nielen zrkové, ale aj hmatové (senzomotorické). Z praxe môžeme uviesť, že takto môžu posudzovať funkcie jednotlivých prvkov i celku, posúdiť dôsledky nesprávnej funkcie niektorého prvku, získať cit pre vzťahy medzi prvkami. Materiálna činnosť žiakov je pri osvojovaní si novej činnosti najdôležitejšia. Ukážka vo vyučovacom procese je veľmi dôležitým prostriedkom na to aby sa neodtrhla prax od teórie.

1.5.3 Zásada sústavnosti a postupnosti

Táto zásada poukazuje na požiadavku podávať informácie v logickom usporiadaní a postupne riadiť učenie žiakov tak, aby si osvojovali vedomosti a zručnosti v ucelenej štruktúre. Nato aby si žiak ucelenú sústavu poznatkov osvojil, musí si postupne vytvárať predstavy, pojmy, spoznávať zákonitosti a pravidlá. Táto zásada je postavená na tom, aby sa nové poznatky opierali o už osvojené, aby tvorili základ rozširujúceho učiva. V odborných predmetoch by sa mal prispôbiť obsah i rozsah učiva s ohľadom na schopnosti a vyspelosť

žiakov. Z toho vyplýva, že je nutné rozlišovať učivo základné, ktoré by mali ovládať všetci žiaci a učivo rozširujúce, nadstavbové alebo doplnkové, ktoré môžeme žiadať len od niektorých žiakov.

Zásada sústavnosti sa zaoberá spojitosťou technických poznatkov, odborných predmetov, výberu a usporiadaníu učiva, zoradenia učiva podľa ročníkov a vytvorenia medzipredmetových vzťahov. Zaoberá sa aj tým, ako správne zvoliť vyučovacie metódy, formy a prostriedky. Pri poznávacej činnosti žiakov a pri riadení vyučovacieho procesu je veľmi dôležitá motivácia, ktorá vedie žiakov k aktívnemu vnímaniu učiva a vytvára prechod k novému učivu. (Bajtoš, 1997)

Ak žiaci si osvoja vedomosti z technických predmetov, výsledkom budú nielen kvalitné vedomosti, ale aj zručnosti, ktoré uplatnia v praktickom živote. Žiak, ktorý sa postupne naučí rozlišovať hlavné myšlienky, objasňovať si vzťahy medzi novými pojmami, dokáže si vytvoriť vlastný úsudok, dokáže v budúcnosti riešiť náročné problémy nielen teoretického ale i praktického charakteru.

1.5.4 Zásada primeranosti

Ako uvádza Turek (2008) pri tejto zásade je dôležité, aby všetky ciele, metódy, organizačné formy, materiálne prostriedky aj učivo zodpovedali skutočným možnostiam žiakov, psychologickým i fyziologickým zákonitostiam ich rozvoja, ich aktuálnym vedomostiam, schopnostiam, zručnostiam a záujmom. Všetky zložky vyučovacieho procesu by mali zodpovedať celkovej pripravenosti na učenie. Pozerať by sa malo aj telesnú a duševnú vyspelosť žiaka. Zásada primeranosti je určená objektívnymi podmienkami a subjektívnymi faktormi. Medzi objektívne podmienky môžeme zaradiť náročnosť, množstvo, a logickú štruktúru učiva. Subjektívne faktory nám poukazujú na morálnu a intelektuálnu úroveň žiakov, stav vedomostí, skúseností, záujmov, vzťah medzi učiteľom a žiakom a vzťah jednotlivca a kolektívu v triede. Pri uplatňovaní didaktickej zásady primeranosti je dôležité, aby obsah a rozsah učiva v odborných predmetoch, ich náročnosť, použité vyučovacie metódy a formy zodpovedali vekovým osobitostiam a stupňu rozumového vývoja žiaka a nadväzovali na ich odborné poznatky, ktoré si už predtým osvojili.

Počas odborného výcviku musí majster dbať na hlavnú požiadavku ktorou je, aby žiaci odborné učivo pochopili a aby zručnosti dostatočne precvičili. Pri tejto zásade sa robia chyby a to také, že učiva je veľmi veľa alebo je veľmi ťažké, učiteľ zvolí nesprávne prostriedky vyučovania. Ale na druhej strane to neznamena, že sa má vyučovať tak, aby žiaci nevyvíjali

žiadne úsilie. To by spomaľovalo ich rozumový rozvoj a záujmy. Vyučovať sa má tak, aby žiaci pri prípadných neúspechoch nestrácali dôveru a chuť k štúdiu.

1.5.5 Zásada vedeckosti

Zásada vedeckosti znamená to, aby si žiaci nadobudli tie poznatky, ktoré sú súčasnou vedou dokázané, ktoré nebudú zastarané a v budúcnosti sa budú obohacovať a rozvíjať, keď žiaci budú vykonávať svoje povolanie. Znamená to, že učivo má zodpovedať súčasnemu stupňu rozvoja vedy a techniky. (Petlák, 2005)

Na to aby majster mohol vyučovať v duchu zásady vedeckosti, sám musí sledovať vývoj techniky a musí sa sústavne vzdelávať. V praxi to znamená, že ak majster chce v procese vyučovania použiť nejakú novú technológiu alebo technologický prostriedok, musí si najprv preštudovať informácie a spôsob manipulácie s ním a na tomto základe ho vyskúšať. Až potom môže túto novú vyučovaciu pomôcku alebo prostriedok ukázať žiakom a oboznámiť ich s ňou. Taktiež je dôležité naučiť žiakov pracovať s odbornou literatúrou a časopismi, ktoré slúžia nato, aby mohli sledovať vývoj techniky v odbore, ktorý si zvolili. Keďže v učebniciach nenájdeme najnovší vývoj techniky, je potrebné zabezpečiť pre žiakov odborné časopisy a iné vhodné prostriedky, ktoré sú dobrým zdrojom pri získavaní nových informácií o vývoji vedy a techniky.

1.5.6 Zásada trvácnosti

Krušpan (1994) uvádza, že táto zásada dáva do popredia to, aby už nadobudnuté vedomosti a zručnosti si žiaci trvale zapamätali. Cieľom tejto zásady nie je to, aby si žiaci pamätali všetko čo sa naučili, to sa ani nedá. Cieľom je to, aby si pamätali to, čo je potrebné pre život. Trvácne by mali byť preto, aby si mohli tvorivo a efektívne vykonávať svoje povolanie, zúčastňovať sa na spoločenskom živote a aby sa mohli žiaci sústavne vzdelávať a zdokonaľovať. Trvalé vedomosti sú tie, ktoré si žiaci uchovávajú v pamäti a na týchto základoch si vytvárajú nové. Ak učiteľ chce dodržiavať túto zásadu, musí vo vyučovacom procese rešpektovať všetky ostatné zásady. Predpokladom nato, aby sa táto zásada úspešne docielila je to, aby učiteľ názorne ukazoval učivo žiakom, aby to čo vysvetľuje aktívne vnímali a dôsledne opakovali a precvičovali. Alebo aj vtedy ak učivo sa žiaci učia logicky teda s ponaučením, zapamätajú si ho rýchlejšie, než učivo ktoré je naučené mechanicky teda naspamäť.

Aj počas odborného výcviku si môžeme všímať, že niektorí sa učia lepšie vizuálne, teda čo vidia, to si zapamätajú, iní si rýchlejšie zapamätajú to čo počujú čiže auditívne. Niektorí sa učia nahlas, iní si robia poznámky. Poniektorí sa učia hneď po príchode domov zo školy, iní večer alebo skoro ráno. Najdôležitejším faktorom zásady trvácnosti je záujem a snaha sa učiť.

1.5.7 Zásada spojenia teórie s praxou

Ide o takú zásadu, ktorá si žiada, aby získané vedomosti a zručnosti, ktoré žiaci nadobudnú v odborných predmetoch, mohli uplatniť v praxi. To si vyžaduje zaradovanie vyučovacích predmetov, ktoré zaručia spojenie teoretických poznatkov a praxe, ktorá je potrebná pre výkon budúceho povolania a pre osvojenie učiva. Aplikácia teoretických poznatkov v praxi je dôležitým motivačným činiteľom. (Čadílek, Loveček, 2005)

Aby sa potvrdila informácia o tom, že prax na stredných odborných školách je meradlom osvojených zručností na základe teoretických vedomostí, musia stredné odborné školy vytvoriť väzbu na firmy, organizácie a výskumné pracoviská a prostredníctvom nich by sa žiakom vyšších ročníkov mohli zadávať technické úlohy a oni by ich samostatne riešili. Žiaci majú nadobúdať vedomosti nielen z výkladu učiteľa alebo kníh, ale aj z osobnej skúsenosti, z činnosti a praxe.

1.5.8 Zásada spätnej väzby

Táto zásada je dôležitá a platí pri každej činnosti s ľuďmi. Pri vyučovacom procese je učiteľ v kontakte so žiakmi a stále sa musí informovať o tom či žiaci rozumejú jeho výkladu, či vykonávajú úlohy, ktoré im boli zadelené a či sa im darí pri ich vykonávaní. Ak učiteľ si zistí tieto informácie, tak na ich základe môže zmeniť tempo výkladu, vyučovaciu metódu, poprípade sa vie vrátiť k učivu, ktoré nepochopili alebo k učivu, ktoré bolo ťažšie. Podobne aj žiaci by mali byť informovaní o tom, či postupujú a pracujú správne a efektívne. Základ tu tvorí neustála výmena informácií medzi učiteľom a žiakom. (Turek, 2008)

V praxi sa táto zásada uplatňuje počas celého učebného dňa. Majster kontroluje celý priebeh osvojovania si zručností a každého žiaka sa pýta či pochopil čo sa od neho žiada, dáva im kontrolne otázky a pozoruje či činnosť, ktorú vykonávajú robia podľa technologického postupu.

2 Vyučovacie metódy používané v odbornom výcviku

Metóda znamená cestu alebo pracovný postup, spôsob ako sa dostať k dosiahnutiu výchovno-vzdelávacích cieľov. Tento postup, spôsob a cesta musí byť v súlade so zákonitosťami vyučovacieho procesu a s požiadavkami didaktických zásad, pretože žiaci si tak lepšie osvoja vedomosti, zručnosti a návyky a bude sa dobre rozvíjať ich technické myslenie. Vyučovacie metódy odborného výcviku sú cieľavedomé spôsoby práce, ktorými majster vedie vyučovanie žiakov k dosiahnutiu výchovno-vzdelávacích cieľov. Metódy by sa mali voliť tak, aby brali do úvahy zákonitosti vyučovacieho procesu a aby žiaci počas vyučovania pracovali samostatne, aby neprijímali už hotové vedomosti. Pokiaľ to obsah učiva dovoľuje, tak volíme také vyučovacie metódy, ktoré im umožnia aby sami objavovali nové súvislosti a možnosti využitia vlastných poznatkov. Metóda, ktorú si zvolí učiteľ má byť taká, aby žiak bol aktívny. Zvlášť to platí pri odbornom výcviku.

„Ich výber a použitie je ovplyvnené najmä:

- obsahom učiva,
- výchovno-vzdelávacím cieľom,
- typom vyučovacej jednotky a etapou vyučovacieho procesu,
- materiálno-technickým vybavením,
- stupňom intelektuálnej i fyzickej vyspelosti žiakov,
- osobnými vlastnosťami majstra odbornej výchovy.“ (Krušpán, 1994 s.39)

2.1 Klasifikácia vyučovacích metód

V odbornej literatúre sa môžeme stretnúť s viacerými prístupmi ku klasifikácii vyučovacích metód. Záleží to od hľadísk, ktoré jednotliví autori zohľadňujú pri ich členení.

Podľa zdroja informácií

1.Slovné – zdrojom informácií je hovorená, tlačaná, písaná reč.

- a) monologické metódy – prednáška, vysvetľovanie, rozprávanie, opis, odlišnosť medzi týmito metódami sú v racionálnosti a emocionálnosti,
- b) diagnostické metódy – rozhovor, beseda, diskusia,
- c) metóda práce s knihou – tlačené slovo, grafické znázornenie,
- d) metódy písomných prác – domáce úlohy. (Hlasná, Horváthová a kol., 2006)

2.Názorno-demonštračné metódy - patrí sem pozorovanie, exkurzia, porovnávanie a predvádzanie.

3.Praktické metódy – zdrojom poznania je pasívne vnímanie ale aj aktívna činnosť žiaka.(Krušpán, 1994)

- a) metódy riešenia úloh – konštrukčné, grafické, písomné práce,
- b) metódy experimentálnej činnosti – laboratórne práce,
- c) metódy praktickej práce – na prevádzkach, v dielňach.

Z hľadiska aktivity a samostatnej činnosti žiaka

a) metódy reprodukčné – posilňujú rozvoj pamäťových vedomostí a zručností.

b) metódy produkčné – aktivujú k samostatnosti a tvorivosti žiakov.

Typy aktivity žiakov:

- vynútená aktivita – vzniká vtedy ak učiteľ núti žiakov k nejakej činnosti,
- navodená aktivita – dôležitá je tu motivácia, činnosť, ktorá ich zaujme, oceňovanie najlepších výsledkov. Pri tomto type aktivity sa žiaci najviac zapájajú do vyučovacej činnosti,
- nezávislá aktivity – žiaci majú záujem o danú činnosť. Vykonávajú ju bez nátlaku a takmer bez cudzej pomoci. Pri tomto type aktivity žiaci pracujú samostatne,
- angažovaná aktivita - nabudzuje žiakov, aby riešili problémy samostatne pri plnej uvedomelosti a zodpovednosti. Sú schopný samostatne zvládnuť určité problémy pri praktickej činnosti v odbornom výcviku alebo pri odborných predmetoch. (Čadílek, Loveček, 2005)

Z hľadiska myšlienkových operácií - logické postupy

1. „Porovnávací metóda – zakladá sa na použití analogických vzťahov, čiže na podobnosti,
2. Indukcia – vychádza z jednotlivostí a sú sformulované všeobecné pojmy, princípy, zákonitosti, metódy práce, atď.,
3. Dedukcia – vychádza zo všeobecného pojmu, z princípu, zo zákona, z metód práce a pod., z ktorých sa odvodzujú jednotlivé konkrétne prípady,
4. Analyticko-systematická metóda – rozdelenie celku na časti.“ (Turek, 2008, s. 236)

Z hľadiska vyučovacieho procesu

1. metódy motivačné – riadime nimi záujem žiaka,
  - a) úvodné motivačné metódy – motivačný rozhovor, rozprávanie,
  - b) priebežné motivačné metódy – uvádzanie príkladov z praxe,
2. metódy expozičné – sprostredkovanie nových vedomostí,
3. metódy fixačné – zaistujú prehĺbovanie a upevňovanie poznatkov,
4. metódy diagnostické – ohodnotenie a klasifikácia vedomostí alebo zručností,
  - a) klasické diagnostické metódy
    - metódy zisťovania- ústna skúška,
  - b) metódy hodnotiace – hodnotenie čítaného textu,
  - c) výskumné diagnostické metódy – pozorovanie, estetický profil žiaka,
5. metódy aplikačné - okamžité využitie vedomostí a zručností. (Blaško, 2004)

Z hľadiska zabezpečenia riadenia výchovného procesu

Metódy z organizačného aspektu :

- metódy pozorovania,
- metódy porovnávania,
- metódy sprostredkovania nových poznatkov,
- metódy samostatnej práce žiakov,
- metódy bádateľské a výskumné,
- metódy pedagogického merania,
- štatistické metódy.

V odbornej literatúre sú charakterizované rôzne aktivizujúce metódy a pribúdajú stále ďalšie, takže pre majstrov odborného výcviku zostáva iba jedno, vybrať si z nich tie, o ktorých sme presvedčení, že prinesú tie najlepšie výsledky. My spomenieme niektoré z nich, ktoré sa najčastejšie využívajú a ktoré sa najviac osvedčili v odbornom výcviku:

- problémové metódy,
- simulačné metódy,
- inscenačné metódy.

Problémové metódy

Na rozdiel od tradičných metód vyučovania, tieto metódy v odbornom výcviku vedú k zdokonaľovaniu aktívnej, tvorivej práce a samostatnosti žiakov. Kladie sa tu dôraz na myslenie, vytváranie hypotéz, objavovanie a bádanie. Takýto typ vyučovania vytvára návyk k

tvorivému osvojovaniu vedomostí, vedie ku kreatívnej činnosti. Ak majster aplikuje túto metódu do praxe, tak pri príprave problémových úloh musí myslieť tak, aby pri riešení problémového cvičenia mohli žiaci zužitkovať predchádzajúce skúsenosti, vedomosti a zručnosti a aby toto cvičenie bolo výstižné pre riešenie reálnych pracovných činností. Z toho vyplýva, že hlavnou úlohou majstra odborného výcviku je vecne a výstižne formulovať problém a predpokladať aj jeho riešenie. Počas riešenia problémového cvičenia majster poskytuje praktickú a teoretickú pomoc. Ako uvádzajú Kotrba, Lacina, základom pri riešení problémových úloh, je, aby majster počas výkladu kládol žiakom veľa problémových otázok.

Prečo...	Ako by si to vysvetlil...	Dokáž...	Ako súvisí...
Čím sa líši...	Urči...	Aký je základný rozdiel...	Čo je príčinou...
Porovnaj...	Popíš...	Ktoré spoločné znaky...	Ako sa to dá použiť...

Riešenie problémových situácií vo vyučovaní je možné rozdeliť do niekoľkých fáz:

„Vytvorenie problémovej situácie - vyvoláva potreba riešenia problému, problémovú situáciu navodzuje väčšinou učiteľ. Problémové situácie môžu však podnietiť aj spontánne študenti.

Analýza problémovej situácie - spočíva v poznaní známych a neznámych prvkov a závislostí medzi nimi. Počas vyučovania prebieha analýza väčšinou štúdiom a čítaním zo zadania.

Formulácia problému - predstavuje vrchol predošlej fázy, problém sa formuluje najčastejšie pomocou otázky, ktorú je vhodné napísať.

Riešenie problému - študenti hľadajú väzby medzi svojimi skúsenosťami, znalosťami a vonkajšími podmienkami. Hľadá sa riešenie daného problému, odpoveď na otázku. To môže byť vykonané metódou pokus-omyl, alebo na základe intuícia, minulej skúsenosti, prípadne rozumovej analýzy.

Verifikácia (overovanie) riešenia- v tejto fáze sa overuje správnosť riešenia s cieľovými hodnotami a podmienky riešenia. Návrh riešenia sa porovnáva s modelmi, zadaním a obmedzujúcimi podmienkami.

Zovšeobecnený postup riešenia problému - zovšeobecnenie vykonáva učiteľ spoločne so študentmi. Riešenie sa zovšeobecňuje, aby bolo použiteľné aj pre iné prípady. Po tejto fáze nasleduje precvičovanie a upevňovanie nových poznatkov.“ (Kotrba, Lacina, 2009 s. 83)

Všetky riešenia problému sa dajú rozdeliť podľa spôsobu riešenia a to na:

- skupinové riešenie problému,
- individuálne riešenie problému.

Simulačné metódy

Simulačné metódy odborného výcviku sa používajú vo väčšine prípadov vtedy, ak výučba nemôže prebiehať v prevádzkových podmienkach, ale odborný výcvik je situovaný v učebných dielňach. Tieto metódy sú také spôsoby a postupy výučby žiakov, pri ktorých sú zmenené niektoré z reálnych technických, technologických, fyzikálnych, chemických alebo biologických podmienok výkonu pracovnej činnosti. Termín simulačné alebo trenažérové metódy sa začal používať až v súvislosti so zavedením špeciálnych technických výučbových prostriedkov - simulátorov a trenažérov určených na vytváranie a rozvoj zručností, návykov a spôsobilostí v simulovaných podmienkach. Simulačné metódy si vyžadujú použitie zvláštnych technických výučbových prostriedkov. Práve tieto prostriedky umožňujú využiť didakticky najvýhodnejšie postupy a spôsoby výučby. Podstatné je, aby boli vybraté a simulované tie podmienky, ktoré sú pre danú činnosť podstatné a ktoré súčasne umožňujú transfer získaných zručností na skutočné pracovné činnosti (Krušpan, Modranský, 2010)

Tieto metódy sa používajú ak je potrebné niektoré časti technologického alebo pracovného procesu nahradiť. To znamená, že tieto prvky imitujú skutočné prostredie, predmet alebo pracovný prostriedok prostredníctvom simulátorov, trenažérov alebo cez simulované prostredie. Tieto prostriedky slúžia k osvojovaniu psychomotorických zručností, ktoré nie je možné vo vyučovacom procese nadobudnúť inak. Výsledkom pracovnej činnosti žiakov nie je produktívna práca.

Inscenačná metóda

Inscenačné metódy pomáhajú pri osvojovaní si základných spôsobov správania sa a komunikácie so zákazníkom. Tieto metódy výrazne podnecujú myslenie žiakov a rozvíjajú ich interpretačné schopnosti pri komunikácii s ľuďmi. Pre využitie inscenačnej metódy musí majster odbornej výchovy spracovať súbor základných inscenačných situácií a taktiež scenáre ich riešenia. Podstatou inscenačných metód spočíva v hraní a stotožnením sa s pridelenými rolami. Vychádza sa z priamej skúsenosti, preto sa študenti naučia omnoho viac, ak si danú rolu zahrajú, ako by im mala byť len pasívne sprostredkovaná. Študenti získavajú prostredníctvom inscenácií emotívne zážitky a skúsenosti. Podstatou inscenačných metód je sociálne učenie v modelových situáciách, v ktorých sú žiaci sami aktérmi v predvádzaných situáciách.

Pri realizácii inscenačných metód vo vyučovacom procese, by mali byť splnené tieto podmienky:

„Scenár zodpovedá realite života a rieši problémové situácie: scenár by mal vychádzať z konkrétnej reálnej situácie, ktorá sa už niekedy stala, alebo by reálne mohla nastať. Študenti sú vhodne motivovaní pre hranie úlohy v inscenácii: študenti by mali poznať zmysel a účel inscenačných metód a ich použitie vo výučbe. Herecké výkony musia byť spolužiakmi prijaté tolerantne: učiteľ musí študentom vysvetliť, že ide iba o herecké stvárnenie danej situácie a hráči nie sú profesionálni herci. Ide predovšetkým o stvárnenie sociálnej role, postojov a pohnútok, ktoré vedú k určitému správaniu a konaniu.“ (Kotrba, Lacina, 2007, s. 127)

2.2 Kombinácia tradičných a aktivizujúcich metód vo vyučovaní

Najlepší spôsob vyučovania spočíva v kombinácii tradičných a aktivizujúcich metód. Je dôležité si uvedomiť, že aktivizačné metódy nemôžu plne nahradiť klasickú formu výučby, môžu ju len oživiť, vylepšiť a zatriktívniť. Cieľom týchto metód je zmeniť, oživiť spôsob vyučovania. Dôležité je si uvedomiť, že pomocou aktivizačných metód, by mal byť dosiahnutý efekt ako pri klasickom výklade. To znamená mala byť existovať podmienka rovnosti preberaného učiva. Nevýhodou aktivizačných metód je to, že si vyžadujú oveľa viac času pre svoju realizáciu. Vyššie časové nároky netvoria jediné slabé miesto aktivizačných metód. Ďalšou nevýhodou je ich použiteľnosť. Tieto metódy nemôžeme používať pri každom preberanom učive, preto je v niektorých prípadoch potrebné a vhodné učiť pomocou klasického výkladu.

Porovnanie výhod a nevýhod obidvoch vyučovacích metód podľa Kotrbu, Lacina (2007, s. 28)

Faktory	Forma výuky		
	Klasická	Aktivizačná	Kombinácia obidvoch metód
Čas potrebný na prípravu vyučovania.	Nízka náročnosť	Vysoká náročnosť	Stredná náročnosť
Didaktické pomôcky.	Nízka náročnosť	Vysoká náročnosť	Stredná náročnosť
Čas nutný na realizáciu vo výučbe.	Nízka náročnosť	Vysoká náročnosť	Stredná náročnosť
Príprava na VŠ prednášky.	Pripravuje	Nepripravuje	Nedá sa posúdiť
Rozvoj kreativity a myslenia.	Nie	Áno	Áno
Zvyšovanie záujmu o učivo.	Nie	Áno	Áno
Sebapoznanie.	Nie	Áno	Áno
Zmena vzťahov v triede.	Nie	Áno	Áno
Dávajú študentom priestor.	Nie	Áno	Áno
Prehľadné zapisovanie, systematizácia	Áno	Nie	Áno

2.3 Najviac používané metódy vyučovania v odbornom výcviku

Výklad pomáha majstrovi odborného výcviku pri objasňovaní definícií a pri popisovaní technologických postupov. Aj počas ukážky aktuálnej činnosti je dôležité, aby majster komentoval jednotlivé pracovné kroky.

Predvádzanie je spôsob, akým majster znázorní činnosť. Je veľmi dôležitý nato, aby si žiaci zapamätali všetky dôležité prvky činnosti. Majster musí ukážku vykonať v spomalenom pracovnom tempe a pri činnostiach, ktoré sú zložitejšie, musí ich rozdeliť do jednotlivých fáz. Tieto jednotlivé fázy žiaci musia pochopiť a uvedomiť si ich vzájomný vzťah a úlohu, ktorú jednotlivé fázy plnia. K ukážke pracovnej činnosti pridáva majster odbornej výchovy aj výstižný opis. Mal by byť vecný, po odbornej stránke musí byť správny a v súlade s tým čo ukazuje žiakom. Ak chce majster zistiť či žiaci pochopili spôsob akým majú vykonávať požadovanú činnosť a či sú schopní ju aj samostatne nacvičovať, musí sa majster presvedčiť po ukončení činnosti, ktorú im ukazoval.

Samostatná práca žiakov na rozdiel od cvičenia využíva už nadobudnuté návyky, zručnosti a poznatky, vtedy keď riešia úlohy už priamo v prevádzke na konkrétnom príklade, pracovnom postupe a pod.. Uplatňujú sa tu prvky samostatnosti, tvorivého technického myslenia, organizácie práce a ekonomického myslenia. Pri tejto metóde žiaci sa adaptujú na prevádzkové podmienky.

Často sa stáva, že žiaci prijímajú informácie od majstra alebo učiteľa a vnímajú iba ich vonkajšiu podobu. Tieto informácie zväčša vnímajú zmyslovými orgánmi ako sluchom a zrakom. Vtedy **hovoríme o metóde opisu**, ak si nevedia predstaviť za tými slovami reálny objekt, postup, úkon alebo jav. Preto veľký význam sa podľa Tureka (2009) prikladá tomu, aby majster alebo učiteľ im podával informácie, ktoré sú dôležité k preberanému učivu a súčasne im ukazoval reálny model, postup, úkon alebo aj fotografie, film, a pod. najprv v reálnom pracovnom tempe a tak v spomalenom tempe, aby žiaci pochopili celý princíp a podstatu preberaného učiva. Vtedy majster využíva nielen sluch, zrak, ale aj hmat, čuch ale aj chuť v takomto prípade môžeme hovoriť o metóde **pozorovania a demonštrácie**.

3 Organizačné formy vyučovacieho procesu

3.1 Charakteristika organizačnej formy a členenie

„Pod pojmom organizačná forma odborného výcviku chápeme určitý vonkajší rámec usporiadaných podmienok a prostriedkov v ktorých prebieha výučba.“ (Bajtoš 1997.s 30)

Organizačné formy odborného výcviku sú:

1. **Miesto výučby**
2. **Spôsob výučby**
3. **Učebný deň**

3.1.1 Miesto výučby

Je to priestor, kde sa uskutočňuje odborný výcvik žiakov. Po zvážení cieľa, obsahu a didaktickej úlohy danej vyučovacej hodiny si môže majster odbornej výchovy vybrať najvýhodnejšiu organizačnú formu. Pri jednom tematickom celku môže majster využiť aj viacero organizačných foriem vyučovania v optimálnej kombinácii.

Najčastejšie organizačné formy vyučovania v odbornom výcviku podľa Bajtoša (1997) sú:

- a) **odborné dielne:** sú to miesta, kde sa najviac vykonáva odborný výcvik. Na tomto mieste žiaci systematicky nadobúdajú základné praktické vedomosti a zručnosti pod vedením majstra odbornej výchovy. Táto výučba sa realizuje hlavne na vybraných a kontrolovaných učebno-výrobných úlohách. V odborných dielnach sa učia žiaci tých učebných odborov, v ktorých prevládajú činnosti ako montáž dielov náradia a samostatných strojov, údržba a obsluha strojov. Odborné dielne patria k najrozšírenejšej forme odborného výcviku,
- b) **laboratória:** používajú sa vo vyučovaní vtedy ak je potrebný názorný výklad najmä pri chemických, fyzikálnych, technických, technologických a iných procesoch. Laboratória nám pomáhajú spájať teoretické vyučovanie s odborným výcvikom.
- c) **cvičné pracoviská:** pracuje sa pod vedením majstra odborného výcviku. Cvičné prostriedky ako napr. trenažér, im pomáhajú pri osvojovaní nových zručností a návykov, ktoré nie je možné nacvičiť si v prevádzkových podmienkach kvôli zložitosti alebo náročnosti. Na týchto miestach sa modelujú pracovné činnosti tak,

aby sa čo najviac podobali reálnej činnosti. Dôležité je, aby sa cvičenia mohli opakovať tak často ako je to potrebné pre žiakov,

- d) prevádzkové pracoviská:** žiaci sa na takýchto pracoviskách dostávali priamo do výroby, kde si osvojovali zručnosti ktoré nadobudli na ostatných učebných pracoviskách.

3.1.2 Spôsob výučby

Tento spôsob je ovplyvňovaný počtom žiakov. Na tomto základe sa určí jeden z troch spôsobov organizácie alebo formy vyučovania odborného výcviku:

Individuálna: patrí k najstarším spôsobom výučby odborného výcviku. Typickým znakom tohto spôsobu výučby je to, že majster má v skupine najmenej jedného a najviac troch žiakov, ktorých učí v danom odbore. V danej chvíli majster pracuje vždy len s jedným žiakom. Efektívnosť tohto spôsobu vyučovania je veľmi nízka.

Skupinová: táto forma vyučovania umožňuje vzájomnú spoluprácu a aktivitu žiakov. Žiaci v skupinách pracujú individuálne, ale vzájomne sa podieľajú na riešení zadanej úlohy. Cieľom je rozvoj vzťahov v triede. Majster plní úlohu organizátora a poradcu. Jeho úlohou je rozvíjať osobnosť žiakov a naučiť ich vedomosti a zručnosti, ktoré sú stanovené učebným plánom a osnovami. Pri skupinovej výučbe si žiaci môžu navzájom porovnať svoje dosiahnuté výsledky a majster môže lepšie zhodnotiť prácu žiakov.

Kombinovaná: pri tejto forme vyučovania majster využíva výhody oboch predchádzajúcich spôsobov vyučovania. (Bajtoš 1997)

3.1.3 Učebný deň

Je základná organizačná forma v odbornom výcviku. Zoradenie podmienok vyučovacieho procesu je podmienené cieľmi, úlohami a charakteristickými vlastnosťami. Učebný deň vedie majster odborného výcviku a trvá 6-7 hodín. Pre každý učebný deň sú stanovené ciele, ktoré poukazujú na úkony, ktoré sa majú žiaci naučiť.

Etapy učebného dňa

Otvorenie učebného dňa

Majster najprv skontroluje prítomnosť žiakov , zapíše do triednej knihy a skontroluje či sú žiaci pripravení na učebný deň. Ak bola zadaná domáca úloha, majster ju v tejto prvej etape učebného dňa skontroluje. (Mihalik, 1988)

Inštruktáž majstra

V tejto etape majster informuje žiakov s cieľmi a úlohami, ktoré majú naplniť v daný učebný deň. Majster by mal žiakov motivovať a zopakovať poznatky, ktoré nadobudli v predchádzajúcom učebnom dni. Ďalej nasleduje oboznámenie žiakov s pomôckami, materiálom, nástrojmi, prístrojmi a s technickou dokumentáciou. Po teoretickom oboznámení nasleduje ukážka – inštruktáž učiva daného učebného dňa, ktorú predvedie majster odborného výcviku. Táto inštruktáž musí byť doplnená informáciami o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Tieto úkony, ktoré majster predvedie počas učebného dňa, si musia žiaci osvojiť. (Bajtoš, 1997)

Nácvik pracovných zručností

Po ukončení inštruktáže, majster žiakom zadá úlohu, rozdá im potrebný materiál a náradie. Najprv sa oboznámi s technologickým postupom a až tak nasleduje nácvik praktických zručností. V tejto etape je úlohou majstra organizovať, riadiť, kontrolovať a regulovať učebnú činnosť žiakov. Podľa potreby môže majster poskytnúť aj individuálnu inštruktáž. (Krušpán,1994)

Hodnotenie učebného dňa

Táto etapa učebného dňa prebieha podľa Blaška, (2004) tak, že majster zhrnie výsledky, vykoná rozbor a zhodnotí úlohy a prácu žiakov, ktorú vykonali. Hodnotenie vykonanej práce má majstrovi, ale aj žiakom ukázať, či boli naplnené ciele učebného dňa. Následne majster ohodnotí každého žiaka zvlášť známku.

Záver učebného dňa

Ak je potrebné, tak majster zadá domácu úlohu, zodpovie na otázky, ak žiaci nejaké majú a oboznámi žiakov s cieľmi, ktoré majú dosiahnuť počas najbližšieho učebného dňa. Na konci učebného dňa organizuje upratovanie pracoviska, ošetrovanie nástrojov, strojov a zariadenia pracoviska. Po odchode žiakov si majster zhrnie výsledky učebného dňa ktoré mu slúžia ako podklad pre ďalšiu prácu so žiakmi. (Blaško, 2004)

3.2 Najviac používané formy vyučovania v odbornom výcviku

Cvičenie v odbornom výcviku predstavuje zámerné a cieľavedomé osvojovanie pracovnej činnosti. Ak sa častejšie dané činnosti opakujú, dochádza k automatickému zapamätaniu si pohybov a úkonov (Kominarec, Kominarecová, (2005)

Táto forma je veľmi dôležitá lebo len správnym a poriadnym nacvičovaním dochádza k trvalému a dôkladnému osvojovaniu si zručností a návykov.

Exkurzia sa nevykonáva na prevádzkach školy, ale priamo v podnikoch. Pred začatím exkurzie majster oboznámi žiakov kde pôjdu, do akého podniku, čo bude cieľom exkurzie, časové rozmedzie a dá im základné organizačné a bezpečnostné podmienky, ktoré musia dodržať. Po príchode do podniku, žiaci pozorujú technologické postupy, výrobné a pracovné postupy, ktoré im popisuje sprievodca, alebo majster. Tieto informácie by mali byť stručné a zrozumiteľné pre žiakov. Majster by mal poháňať zvedavosť žiakov, aby sa pýtali poprípade si aj vyskúšali nejaký im prístupný technologický postup, prípadne výrobný stroj pričom a musí dohliadať na bezpečnosť zdravia žiaka. Po ukončení exkurzie majster zisti, či žiaci pochopili podstatu exkurzie, či výchovno-vzdelávacie ciele boli naplnené a na záver zhrnie a zhodnotí exkurziu.

Školenie je veľkým prínosom pre odborný výcvik, keďže školiťel poskytuje žiakom a majstrom inovácie, nové technologické postupy a nové učebné pomôcky alebo prostriedky v danom odbore. Žiaci aj takým spôsobom nadobúdajú nové vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú potrebné uspokojenie potrieb zákazníkov.

Súťaž je spôsob, akým žiaci získavajú nové skúsenosti, vidia nové technologické postupy. Slúži aj ako motivácia pre žiakov aj z toho dôvodu, že sú oceňovaný iným spôsobom ako v škole, ale aj preto lebo je možné, že po víťazstve postúpia do ďalších kôl, ktoré sa konajú aj mimo Slovenska.

Zahraničná výmena pobytov sa na školách uskutočňuje aj vďaka projektom. Počas týchto pobytov sa pozornosť žiakov zameriava na kultúrne, náboženské i historické podobnosti a rozdiely medzi zúčastnenými krajinami. Oboznámi žiakov s miestnou históriou, kultúrou a tradíciami. Táto forma má prínos aj pre odborný výcvik, pretože žiaci si v zahraničí osvojujú cudzí jazyk, ktorý je tiež veľmi dôležitý pri komunikácii so zahraničnými zákazníkmi.

4 Pedagogická činnosť majstra odborného výcviku

Nato aby mohol majster vyučovať žiakov odborný výcvik na stredných odborných školách, nestačí mu vyučenie v odbore alebo dostatočná prax a z toho vyplývajúca znalosť pracovných činností, ktoré si musia žiaci osvojiť. Potrebné je teoretické odborné vzdelanie, získané štúdiom na strednej škole a základné pedagogicko-psychologické vzdelanie, ktoré získa absolvovaním bakalárskeho štúdia

Podľa Bajtoša (1997) majstrovi odborného výcviku by nemali chýbať aj tieto charakterové vlastnosti: čestnosť, usilovnosť, pravdivosť, úprimnosť, svedomitosť, spravodlivosť, dôslednosť, rozvaha a sebaovládanie, trpezlivosť, iniciatívnosť, životný optimizmus, tvorivosť a pod. Ak chce majster dosiahnuť, aby sa žiaci správali podľa jeho predstáv, chce formovať vlastnosti a hodnoty žiakov, sám im musí ísť príkladom a správať sa presne tak ako to od nich očakáva. Tak by sa mal správať v škole aj mimo nej, aby sa stal vzorom pre svojich žiakov. Takýmto príkladným správaním a postojom, môže majster ovplyvniť vzťah žiakov k teoretickým predmetom, k produktívnej práci, k dodržiavaniu bezpečnosti k ochrane zdravia pri práci, k ochrane životného prostredia. Každý pedagogický pracovník musí mať vzťah ku kolektívu, ten mu umožňuje dobrú spoluprácu s ďalšími pedagogickými pracovníkmi, ale aj so žiakmi. Majster odborného výcviku musí mať dobrý vzťah k mládeži a k povolaniu, ktorý si zvolil, pretože vďaka tomuto vzťahu vzniká túžba po nových poznatkoch a po zdokonaľovaní sa v odbore. Veľmi často sa stretávame s majstrami a učiteľmi, ktorý čerpajú len z toho čo sa kedysi naučili v škole a aké zručnosti získali z praxe. A preto súčasný technický vývoj idem mimo nich, pretože sa o to nezaujímajú. Aj z tohto dôvodu je veľmi dôležité mať kladný vzťah k povolaniu.

4.1 Kompetencie majstra odborného výcviku

Vyučovanie v odbornom výcviku spolu s praktickou činnosťou vytvára podmienky pre rozvoj kľúčových kompetencií. Výsledky aké sa dosiahnu vo vyučovacom procese, ovplyvňuje kvalita pedagogickej činnosti majstra odborného výcviku. Existujú štyri kompetencie, ktoré majster musí ovládať, ak chce dosiahnuť cieľ vyučovacieho procesu a to sú:

Konstruktívna kompetencia je to činnosť, ktorá je zameraná na plánovanie. Majster musí zostaviť informácie, ktoré sú žiakom sprostredkované a nimi aj prijaté v priebehu vyučovania. Musí si vedieť naplánovať aj svoje činnosti a správanie počas vyučovacej hodiny.

Organizačná kompetencia slúži aj nato aby majster dokázal riadiť a organizovať kolektív. Pri tejto kompetencii majster organizuje činnosť žiakov, ktorí si majú osvojiť informácie, organizuje podmienky v ktorých sa realizuje pedagogický proces, vlastné činnosti a správanie.

Interpersonálna kompetencia hľadá a poznáva zákonitosti, ktoré sú dôležité pri riadení pedagogického procesu. Obsahuje vedomosti, zručnosti a návyky pri nadväzovaní správnych vzťahov s vedením školy, so žiakmi a ich rodičmi, so spolupracovníkmi.

Gnozeologická kompetencia je to poznanie kladov a záporov svojej osoby a činnosti v záujme jej vlastného zdokonaľovania, poznanie foriem, metód, prostriedkov a obsahu výchovy a vzdelávania, pomocou ktorých sa táto činnosť realizuje. (Krušpán, 1994)

4.2 Vzťah majster verzus žiak

Na spoluprácu medzi majstrom a žiakom prikladá veľký dôraz. Tento vzťah je veľmi dôležitý pri formovaní postoja žiaka k učeniu. Kladný vzťah k majstrovi dokáže žiaka pozitívne motivovať a ovplyvňuje prístup k učeniu. Kvalita vzťahu sa preukáže aj na duševnej rovnováhe ako majstra, tak aj žiaka. Ak žiak nájde u majstra vlastnosti, ktoré on pozitívne hodnotí, hneď si vytvorí kladný postoj. Ale aj keď nájde takúto vlastnosť, môže dôjsť k tomu, že jeho postoj ovplyvní rodina, kamaráti, ale aj triedny kolektív. Dôležitú úlohu majú aj charakterové vlastnosti majstra najmä vôľové, citové, pracovné a mravné vlastnosti, spoločenská povosť, estetická úprava zovňajšku, spôsob komunikácie, mimoškolské záujmy a pod. Negatívne pôsobí taký typ majstra, ktorý pôsobí agresívne, ktorý nevie spolupracovať s ľuďmi, podozrievavý, závery o žiakoch robí unáhle a bez rozmýšľania, ale aj taký, ktorý nedokáže ovládať svoje afekty.

4.3 Príprava majstra na učebný deň

Ak chce si majster naplánovať správne učebný deň musí poznať pedagogickú dokumentáciu (školský vzdelávací program, osnovy, plány a i.) Vymedzí si špecifické ciele, podľa možnosti v kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej oblasti.. Premyslí si, ktoré kľúčové kompetencie môže v rámci témy rozvíjať u žiakov a operacionalizuje ich v rámci cieľov, premyslí si možnosti a spôsoby prepojenia teórie s praxou, spôsoby kontroly a hodnotenia, vhodné metódy a formy práce, učebné pomôcky a materiálne prostriedky, dôležité pre praktickú činnosť.

Príklad č.1 Príprava na učení deň

Majster: Bc. Marta Bujňáková.

Predmet: Odborný výcvik.

Študijný odbor: vlasová kozmetika.

Školský rok: 2014/2015.

Ročník: prvý

Názov tematického celku: Upevňovanie a prehľbovanie vedomostí a zručností.

Téma vyučovacej hodiny: Módne strihy s použitím nástrihových techník.

Didaktické pomôcky: nožnice, hrebeň, pláštenka, cvičné hlavy so živými vlasmi.

Kognitívny: Žiak vie zadefinovať jednotlivé špeciálne techniky a technologické postupy.

Psychomotorický: Dokáže aplikovať techniky strihania vlasov na daný typ vlasov.

Afektívny: Dokáže argumentovať a pri komunikácii so zákazníčkou zaujať správny postoj.

Organizačné formy vyučovania: Odborný výcvik bude prebiehať na odbornej dielni, ktorá je funkčne vybavená a kde je zabezpečená bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci. Majster odborného výcviku použije kombinovaný spôsob vyučovania počas učebného dňa.

Kľúčové kompetencie: Komunikatívne spôsobilosti, schopnosť tvorivo riešiť problémy.

Metódy a formy: Na to aby sa dosiahol výchovno-vzdelávací cieľ majster použije slovnú metódu, výklad oboznámi žiakov s potrebnými informáciami ohľadom strihania vlasov, definuje a popíše špeciálne techniky strihania vlasov a k nim aj technologický postup, ukáže im pomôcky a nástroje s ktorými budú pracovať a upozorní ich na chyby, ktorým majú predchádzať. Taktiež názorno-demonštračné metódy, konkrétne predvádzanie, pozorovanie a opis, kde majster ukáže technologický postup pre jednotlivé špeciálne techniky a pritom žiakov oboznamuje s individuálnymi krokmi, ktoré vykonal.

Na dosiahnutie výcvikového cieľa majster použije formu cvičenie, kde žiaci budú prevádzať strihanie, pod stálym dozorom majstra odborného výcviku, a tým zabezpečí to, že žiaci si dôkladne a trvalé osvoja nacvičované špeciálne techniky strihania vlasov.

Priebeh vyučovacieho dňa:

8:00 - majster v úvode učebného dňa zapíše účasť žiakov do pracovného denníka, tému, skontroluje či žiaci sú vhodne oblečení a obutí, aby sa predišlo úrazu na pracovisku. V tejto etape oboznámi žiakov s cieľom učebného dňa, s pomôckami a náradím s ktorým budú pracovať počas dňa. Podá informácie o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci seba, ale aj zákazníka,

8:30 – 9:30 – tu majster venuje pozornosť inštruktáži, to znamená, že predvádza činnosť krok za krokom, s použitím metódy pozorovania, opisu, predvádzania. Žiaci venujú majstrovi

stálu pozornosť pretože popri ukazovaní pracovného postupu, poskytuje presný a podrobný popis činnosti, ktorú vykonáva,

9:30 – 10:30 – v tejto časti, žiaci opakovať to čo videli pri pozorovaní majstra, čo sa týka zručností. Majster robí priebežnú kontrolu a pri práci žiakov využíva správne vyučovacie zásady . Dbá na správnosť technologického postupu jednotlivých úkonov,

10:30-11:00 – desiatová prestávka,

11:00 – 13:00 – pokračovanie v získavaní zručností v danej téme,

13:00 – 14:00 - v tejto záverečnej časti majster skontroluje práce žiakov, vyhodnotí ich a dá im kontrolné otázky, aby zistil, či žiaci pochopili problematiku učného dňa,

Kontrola a hodnotenie: Majster najprv vykonáva priebežnú kontrolu, počas tej dáva žiakom otázky, napr.: Aké špeciálne techniky strihania vlasov poznáme? Vymenujete typológiu vlasov podľa kvality. Aké zásady pri bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci musíme dodržiavať? Tiež pozoruje ako vykonávajú činnosť a zisťuje kde robia chyby a upozorňuje jednotlivých žiakov, poprípade im ešte raz urobí individuálnu ukážku. V závere vyučovacieho dňa robí výstupnú kontrolu, kde hodnotí výsledok strihania vlasov. Oboznámi žiakov, či prácu, ktorú mali vykonať stihli v časovom limite.

Príklad č.2 Príprava na učení deň

Majster: Bc. Marta Bujňáková.

Predmet: Odborný výcvik,

Štúdiijný odbor: vlasová kozmetika.

Školský rok: 2014/2015.

Ročník: druhý.

Názov tematického celku: Vlasová kozmetika.

Téma vyučovacej hodiny: Prípravky na ochranu a regeneráciu vlasov a ich aplikácia.

Didaktické pomôcky: hrebeň, pláštenka, vlasy s rôznym stupňom poškodenia, regeneračné prípravky.

Kognitívny: Zadefinuje typológiu vlasov.

Psychomotorický: Aplikuje vybrané postupy podľa diagnostiky vlasov .

Afektívny Dokáže vhodne zvoleným spôsobom komunikácie poradiť zákazníčke správnu starostlivosť o vlasy.

Organizačné formy vyučovania: Odborný výcvik bude prebiehať na odbornej dielni, ktorá je funkčne vybavená a kde je zabezpečená bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci. Majster odborného výcviku použije skupinovú formu vyučovania počas učebného dňa.

Kľúčové kompetencie: Komunikačné schopnosti, schopnosť tvorivo riešiť problémy.

Metódy, formy a zásady: Na to aby sa dosiahol výchovno-vzdelávací cieľ majster použije slovnú metódu, výklad. Oboznámi žiakov ako správne určiť stupeň poškodenia a aký je najvhodnejší prípravok pre každý stupeň poškodenia. Použije zásadu názorností, lebo je potrebné aby majster ukázal na príklade aké stupne poškodenia existujú a dôležité aby to vnímali aj zrakom aj hmatom. Pri tejto téme použije metódu motivačnú a monologickú, keď bude žiakom neustálym rozprávaním pripomínať aká je dôležitá regenerácia vlasov a pri ich otázkach, ktoré mu budú klásť ich o tom viac utvrdzovať. Na dosiahnutie výcvikového cieľa majster použije formu cvičenie, kde žiaci sami na základe získaných vedomostí o regenerácii sami budú musieť urobiť diagnostiku a určiť vhodný prípravok. A na záver vyučovacieho dňa metódu diagnostickú a zásadu spätnej väzby.

Priebeh vyučovacieho dňa:

8:00 - majster v úvode učebného dňa zapíše účasť žiakov do pracovného denníka, tému, skontroluje či žiaci sú vhodne oblečení a obutí, aby sa predišlo úrazu na pracovisku. V tejto etape oboznámi žiakov s cieľom učebného dňa, s pomôckami a náradím s ktorým budú pracovať počas dňa. Podá informácie o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci seba, ale aj zákazníka,

8:30 – 9:30 – V tomto čase učebného dňa bude pobiehať výklad k dennej problematike a tiež majster venuje pozornosť názornej ukážke, to znamená, že ukáže žiakom vlasy s rôznymi stupňami poškodenia a podľa toho určenie vhodnosti regeneračných prípravkov. Zároveň motivuje žiakov tým, že vyvracia nepravdy o vhodnosti regenerácie a dáva do popredia, že aj o vlasy je dôležité sa starať. Žiaci venujú majstrovi stálu pozornosť pretože popri ukazovaní pracovného postupu, poskytuje presný a podrobný popis činnosti, ktorú vykonáva.

9:30 – 10:30 – v tejto časti, žiaci budú žiaci vykonávať diagnózu podľa typov vlasov, ktoré im predloží majster. Počas práce majster robí priebežnú kontrolu a pri práci žiakov využíva zásadu spätnej väzby. Dbá na správnosť technologického postupu jednotlivých úkonov,

10:30-11:00 – desiatová prestávka,

11:00 – 13:00 – pokračovanie v získavaní zručností v danej téme,

13:00 – 14:00 - v tejto záverečnej časti majster skontroluje práce žiakov, vyhodnotí ich a dá im kontrolné otázky, aby zistil, či žiaci pochopili problematiku učného dňa,

Kontrola a hodnotenie: Majster najprv vykonáva priebežnú kontrolu, počas tej dáva žiakom otázky, napr.: Aké stupne poškodenia vlasov poznáme? Technologický postup pri vykonávaní diagnostiky vlasov. Aké zásady pri bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci musíme dodržiavať? Tiež pozoruje ako vykonávajú činnosť a zisťuje kde robia chyby a upozorňuje jednotlivých žiakov. V závere vyučovacieho dňa robí výstupnú kontrolu, kde hodnotí výsledok strihania vlasov. Oboznámi žiakov, či prácu, ktorú mali vykonať stihli v časovom limite.

Prvý ročník

Tematický celok: Zdravotné a hygienické predpisy

<http://www.aspo.eu.sk/download/ulohy.pdf>

Nadštandardné vybavenie prevádzok

<http://www.pexeso.net/stahnout-pexeso/07025>

Upevňovanie a prehĺbovanie vedomosti a zručnosti

- Vlasové a kozmetické prípravky na umývanie, regeneráciu a fixáciu
  - Strihania úprava vlasov.
  - Módne strihy s použitím nástrihovných techník
  - Módne pánske strihy
  - Strihanie vlasov na s konečnou úpravou na rôzne príležitosti.
  - Trvalá ondulácia.
  - Technika natáčania- nové spôsoby.
  - Používanie nových prípravkov.
  - Diagnóza vlasu pred preparáciou.
  - Odfarbovanie a melírovanie vlasov.
  - Príprava odfarbovacieho roztoku, čas pôsobenia a správny postup.
  - Módne pracovné postupy melírovania.
  - Vykonanie melírovania podľa typu zákazníčky a anatómie tváre s konečnou úpravou.
  - Farbenie vlasov.
- <http://www.artego.sk/wp-content/uploads/2014/07/Manu%C3%A1l-farbenia-vlasov.pdf>
- http://slovakia.haironline.eu/hdmovies/creative_colour.mp4
- Farbenie podľa typu zákazníčky a anatómie tváre s konečnou úpravou.

Náročná účesová tvorba

http://slovakia.haironline.eu/hdmovies/The_Quiff.mp4

- Technika práce pri tvorbe náročného účesu
- Vykonávanie klasického drdolu
ukážku vytvorenia klasického drdolu profesionálnym vizážistom
nájdete [tu http://slovakia.haironline.eu/hdmovies/The_Bun.mp4](http://slovakia.haironline.eu/hdmovies/The_Bun.mp4)
- Používanie vlasových doplnkov
- Súťažné spoločenské účesy
- Typológia tváre, účesu a použitie vlasovej ozdoby,
- Aplikácia dobových doplnkov.

Druhý ročník

Tematický celok: Vlasová kozmetika

- Význam ošetrovania vlasov a vlasovej pokožky pomocou diagnostického prístroja. – video k téme [tu https://www.youtube.com/watch?v=2K7rk2CVieM&spfreload=10](https://www.youtube.com/watch?v=2K7rk2CVieM&spfreload=10)
- Posudzovanie kvality vlasov
- Prípravky na ochranu a regeneráciu vlasov a ich aplikácia.

Tematický celok: Nové pracovné techniky v kaderníckej praxi

- Súčasná účesová tvorba
- Súčasná tvorba dámskych účesov
- Súčasná tvorba pánskych účesov
- Súčasná tvorba účesov pre mládež.

Tematický celok: Základy plet'ovej kozmetiky

- Zariadenie pracoviska, pracovné prístroje a pomôcky, ich údržba a dezinfekcia
- Rozdelenie jednotlivých typov pleti a ich ošetrovanie
- Čistenie pleti, masky a zábaly
- Farebná typológia
- Denné líčenie, úprava obočia a pier.

- Večerné líčenie,
- Lepenie umelých rias

Tematický celok: Netradičné technologické postupy

Tematický celok: Manikúra a pedikúra

- Ošetrovanie rúk a nechtov
- Oboznámenie sa s postupom pri prevádzaní pedikúry.